

Områdesnämnden för humanvetenskap

Elisabeth Wåghäll Nivre
Vicerektor

Justitiedepartementet
Regeringskansliet

Handläggare:
Karolina Alveryd

Yttrande över remiss: Datalagring- brottsbekämpning och integritet (SOU 2017:75)

Områdesnämnden för humanvetenskap har ombetts att till Justitiedepartementet inkomma med synpunkter på remiss av delbetänkandet *Datalagring- brottsbekämpning och integritet (SOU 2017:75)*. Betänkandet har remitterats till Juridiska fakulteten och Samhällsvetenskapliga fakulteten. Synpunkter har inkommit från Juridiska fakulteten och redovisas i bifogad bilaga, som utgör områdesnämndens svar.

Elisabeth Wåghäll Nivre

Karolina Alveryd

Karolina Alveryd
Utredare
Juridiska fakultetskansliet

Områdesnämnden för humanvetenskap

Remiss: Datalagring- brottsbekämpning och integritet (SOU 2017:75)

Bakgrund

Utredningen om datalagring och EU-rätten (SOU2017:75) söker möta de brister som EU-domstolen funnit i de förenade fallen C-203 & 698/15, *Tele2 Sverige AB v. Post- och telestyrelsen*, och *Secretary of State for the Home Department v. Tom Watson, Peter Brice and Geoffrey Lewis*, Judgment of the Court (Grand Chamber), 21 december 2016, EU:C:2016:970 (fortsättningsvis benämnt *Tele2*) som i sin tur föregicks av de förenade fallen C-293 & 594/12, *Digital Rights Ireland and Seitlinger and Others*, 8 april 2014, EU:C:2014:238 (fortsättningsvis benämnt *Digital Rights Ireland*).

Medan EU-domstolens utslag 2014 i *Digital Rights Ireland*-målet kunde tolkas på så sätt att generell och odifferentierad datalagring är tillåten om vissa åtgärder vidtas så stänger EU-domstolen 2016 möjligheten till generell och odifferentierad datalagring i *Tele2*-målet.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår i vissa delar mer begränsad lagring genom att samtal från hemtelefon eller mejl som skickas från en fast internetanslutning inte längre kommer att lagras. Lagring avseende samtal, meddelanden och mejl i mobil kommer fortsatt ske. I andra delar kan utredningens förslag innebära utökad lagring då regleringen ska utformas teknikneutralt så att en användare bakom en IP-adress alltid ska kunna spåras oavsett vilken teknik som operatören använder sig av (se avsnitt 12.6.3 och ändring av 40 § förordningen 2003:396). Så är inte fallet i dag. Utredningen hävdar att med dessa ändringar kommer generell och odifferentierad lagring upphöra (sid. 207) och svensk lagstiftning kommer vara förenlig med EUs rättighetsstadga.

Juridiska fakultetsnämnden bedömning

Generell och odifferentierad datalagring av teleoperatörerna under en begränsad tidsperiod kan vara motiverad och önskvärd ur brottsbekämpningssynvinkel för att utreda viss brottslighet, t.ex. terrorism och barnpornografi. Fakultetsnämndens uppfattning om det önskvärda ska dock inte förväxlas med vad som är gällande lag. Då EU-rätten är lag i Sverige kan generell och odifferentierad datalagring ej ske.

Professor Cameron har i en kommentar till *Tele2*-målet skrivit följande.

The problems the judgment causes legitimate law enforcement interests means that defensive reactions by States are likely. To begin with, States may argue that the Court has only ruled out “the general and indiscriminate retention of all traffic and location data of all subscribers and registered users relating to all means of electronic communication”. If simply removing one category of traffic data (e.g. unsuccessful connections) from the retention obligation means that it is not “general”, then the judgment will be easy to comply with. But it can hardly be squared with the Court’s emphasis on the chilling effect of retention. A bit more promising (for recalcitrant States) is to introduce differential time periods for location and traffic data, something, as already noted, which Germany has done. The duty of retention would then not be “indiscriminate”. But although differential and shorter periods of retention are, or should be, less chilling, the ability to combine albeit a smaller sub-set of metadata, is still likely to be seen as chilling.¹

Utredningen (till vilken Professor Cameron är knuten som expert) har också föreslagit att visa kategorier av trafikdata ska exkluderas från lagring och lagringstider differentieras. Men oaktat att det finns starka och legitima brottsbekämpningsintressen så går utredningens förslag inte att förena med EU-domstolens utslag i *Tele2*-målet. Att exkludera fast telefoni och fast internetanvändning gör mindre skillnad då alltmer kommunikation sker genom mobila nätverk. Fortsatt lagring av uppgifter om samtliga mobilsamtal är att anse som generell och odifferentierad datalagring. Denna bedömning delas av två experterna knutna till utredningen.

Experten Johan Agnvall (Datainspektionen) skriver i särskilt yttrande till utredningen (sid. 326):

Enligt min mening innebär utredningens förslag till ändrade bestämmelser att lagringen av information om kommunikationen fortfarande kommer att vara en huvudregel, vilket i enlighet med vad EU-domstolen uttalat i *Tele2*-målet går utöver vad som är acceptabelt enligt direktiv 2002/58 och EU:s rättighetsstadga.

Experten Staffan Lindmark (Post- och Telestyrelsen) skriver (sid. 342):

Jag ställer mig dock tveksam till att de förändringar av lagringsskyldigheten som utredningen föreslår är tillräckligt långtgående för att leva upp till de EU-rättsliga krav som EU-domstolen gett uttryck för i sin dom av den 21 december 2016 i de förenade målen C-203/15 och C-698/15. Även om förslaget innebär att vissa uppgiftstyper och vissa kommunikationsslag inte längre ska omfattas av kravet på lagring, så måste ändå den föreslagna lagringen anses vara generell

För det fall rättsläget fortsatt kan anses oklart, bl.a. med vad som avses med ”generell och odifferentierad lagring” så är det sannolikt att saken fortsatt kommer utmanas och prövas i nationella domstolar och EU-domstolen. Vid sådan prövning kan det finnas anledning för Sverige att söka visa varför den lagring som föreslås är motiverad ur brottsbekämpningssynvinkel. Utredningen gör en sådan ansats i kapitel 7 ”Nytta och

¹ Cameron, Iain, ‘Balancing data protection and law enforcement needs: *Tele2 Sverige* and *Watson*’, 54, 5 *Common Market Law Review* 2017, 1467-1496, sid. 1486-1487.

behovet av uppgifter om elektronisk kommunikation i brottsbekämpande verksamhet” genom att ange exempel när datalagring kan vara nödvändigt och genom diskussion i avsnitt 12.6.

EU-kommissionen gjorde 2011 en utvärdering av datalagringsdirektivet,² men den innehöll ingen systematisk studie utan endast spridda, anekdotiska exempel. Det saknas således en systematisk empirisk studie av datalagringens effektivitet vilket är anmärkningsvärt. Juridiska fakultetsnämnden föreslår därför att en sådan oberoende studie görs på uppdrag av Regeringen, inte minst för att öka chanserna för att ny lagstiftning godtas vid domstolsprövning.

Remissvaret har på fakultetsnämndens uppdrag beslutats av dekanus, professor Jessika van der Sluijs. Yttrandet har beretts av docent Mark Klamberg. Föredragande har varit utredare Karolina Alveryd. Yttrandet har expedierats av Juridiska fakultetskansliet.

Jessika van der Sluijs

Karolina Alveryd

² Rapport från Kommissionen till Rådet och Europaparlamentet, Utvärderingsrapport om direktiv 2006/24/EG, Bryssel den 18.4.2011, KOM(2011) 225, se särskilt avsnitt 5.4.

Stockholms
universitet

Dnr SU FV-1.1.3-3600-17

2018-01-19

Tina Sjöberg
Stockholms universitet

Områdesnämnden för humanvetenskap

Yttrande över delbetänkandet Datalagring – brottsbekämpning och integritet (SOU 2017:75)

Samhällsvetenskapliga fakulteten har erbjudits att inkomma med ett yttrande till Områdesnämnden för humanvetenskap över delbetänkandet *Datalagring – brottsbekämpning och integritet* (SOU 2017:75).

Samhällsvetenskapliga fakulteten avstår från att yttra sig beträffande denna remiss.

Detta beslut har fattats av dekanus Astri Muren och föredragande har varit handläggare Tina Sjöberg.

Astri Muren
Dekanus

Tina Sjöberg
Handläggare

Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden